COMPLETION OF THE INVESTIGATION OF THE KARMĖLAVA CEMETERY

In 2005 in the NW and SW parts of the Karmėlava cemetery an area of 150 m^2 was investigated. No graves were found, because in this part of the cemetery the ground surface was moved away down to the sterile soil, large garbage pits were excavated and filled with garbage and pieces of concrete. Respectively the graves could have been destroyed. In the site investigated 5 random finds were collected: an iron knife of the 16th century, a bronze cross-shaped fitting and 3 potshards. The NE and SE parts of the cemetery were investigated in preceding years, so the Karmėlava cemetery investigation was completed.

GRUMBLIŲ KAPINYNAS

Algirdas SKRUPSKELIS

2005 m. rekonstruojant Šiaulių–Palangos kelią, buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai šalia Grumblių kaimo kapinių bei Irkinių kaimo koplytėlės, kur spėta galint būti kapinynus.

Grumblių kapinynas (Plungės r., Paukštakių sen.) yra 350 m į ŠR nuo kelio Palanga–Šiauliai atsišakojimo į Grumblius, į P nuo Palangos–Šiaulių kelio. Kapinynas buvo įrengtas aukščiausioje kalvos vietoje, kur šiuo metu yra Grumblių kaimo kapinės. Jos 11x11 m plotu aptvertos medine tvorele, apaugusios medžiais. Kapinėse yra kapų antkapinių paminklų, centre stovi apie 5 m aukščio medinis kryžius, kurį 1990 m. gegužės 4 d. pastatė D. Šimkus. Ant vieno antkapio yra užrašas „ATA fundatorius Uršula Kaveckienė amžinajį atilsį". Kapinėse išlikęs ir 1x1 m dydžio koplytėlės pamatas su laipteliu, ant kurio užrašyta „ATA Marijona Mockienė".

Šalia Grumblių kaimo kapinių ištirtos 2 perkasos ir šurfas (iš viso 24 m^2 plotas), rastas 1 griautinis kapas, datuojamas XVI–XVII a.

Kapas 1. Moters kapas (20–25 m. amžiaus) rastas 60–70 cm gylyje. Mirusioji palaidota ant nugaros, ištiestomis ir suglaustomis kojomis, galva į PV. Dešinioji mirusiosios ranka buvo sulenkta ir gulėjo juosmens–dubens srityje. Kairioji ranka padėta ant krūtinės. Mirusiosios griaučiai per vidurį buvo kiek įdubę ir pakrypę į dešiniąją pusę.

Mirusioji palaidota su įkapėmis, kurių dalis galėjo priklausyti ir kitam mirusiajam, nes tirtame plote, kiek aukščiau kapo 1 aptikta pavienių rankų, kojų ir kitų kaulų (matyt, iš toje vietoje buvusio kapo, suardyto laidojant kapo 1 mirusiąją). Maždaug 55–65 cm gylyje įvairiose kapo vietose aptikti 3 žalvariniai signetiniai žiedai, kurių priklausymas kapui neįrodytas. Neabejotina kapo 1 įkapė – žalvarinė grandinėlė, rasta krūtinės srityje, maždaug 65–68 cm gylyje. Kita mirusiajai priklausiusi įkapė aptikta kaklo srityje. Tai žalvarinė sulūžusi sagtelė. Maždaug už 40 cm nuo jos, arčiau krūtinės srities rastos 3 sulipusios sidabrinės monetos (du Žygimanto Senojo ir vienas Žygimanto Augusto pusgrašis). Unikali mirusiosios įkapė aptikta kojų srityje – tai dide-

lis molinis žiestas puodas, uždengtas keliomis kitų puodų šukėmis (XVIII pav.). Galbūt dėl kape pastatyto puodo mirusysis ir palaidotas kiek pakreiptoje padėtyje – kapo duobėje jam reikėjo vietos. Puodas buvo 25–30 cm aukščio (angos skersmuo – 22 cm, dugno – 12 cm), apatinė dalis ornamentuota keliomis lygiagrečiomis linijomis. Spėjama, jog puodas galėjo būti paremtas trimis nedideliais akmenukais. Kapas datuojamas XVI–XVII a. Sprendžiant pagal tai, jog į V (perkasos 1 vieta) ir į R (šurfo 1 vieta) nuo senųjų kapinių palaidojimų neaptikta, kapinynas yra kapinėse ir artimiausioje jų aplinkoje.

Grumblių kapinynas turi būti saugomas kaip archeologinė vieta.

GRUMBLIAI CEMETERY

In 2005 in the Grumbliai ancient cemetery (Plungė District) located in the territory of the later cemetery used till the 20th century the total area of 24 m^2 was investigated. 1 inhumation of about 20 to 25 years old female dating to the 16th – 17th century was discovered. The female was buried at the depth of 60 to 70 cm laid on her back, her legs in a straight position, head orientated SW. Inside the grave a bronze chain necklace, a broken buckle, 3 silver coins (two half-groats coins of Sigismund the Old and one of Sigismund August) and a large wheel-made pot covered with several shards of other pots were found (Fig. XVIII). In the vicinity of the grave 3 bronze signet rings were collected.

PIRMOJO PASAULINIO KARO VOKIEČIŲ KARIŲ KAPINIŲ PANEVĖŽYJE ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Daina STANKEVIČIŪTĖ

Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos stadione buvo palaidoti Pirmojo pasaulinio karo vokiečių karių palaikai. 1915 m. vokiečių armijai užėmus Panevėžį, realinė mokykla (dabar J. Balčikonio gimnazija) buvo paversta karo ligonine. Mokyklos sklype, skirtame sodui, įrengtos kapinės mirusiesiems nuo sužeidimų laidoti. Pagal turimus duomenis, šiose kapinėse buvo palaidota 580 vokiečių karių. 1918 m. vokiečių armijai pasitraukus, karo ligoninės pastatas grąžintas gimnazijai, kapinės sutvarkytos. 1947 m. balandžio 22 d. Panevėžio miesto Vykdomojo komiteto nutarimu, kapinės pradėtos likviduoti: žemės sklypas atiduotas gimnazijai, suskaldyti paminklai, išlyginta teritorija. Kapinių teritorijoje įrengtas stadionas, kuriame mokiniai sportuodavo iki 2005 m.

2005 m. birželio 9 d. J. Balčikonio gimnazijos stadione pradėti archeologiniai tyrimai. Per 2 mėnesius buvo iškasta 16 perkasų, ištirta 4070 m^2, surasta 191 kapavietė, kurioje rasta 830 vokiečių karių palaikų. Iš jų 26 asmenis galima identifikuoti (rasti 8 vestuviniai žiedai su išgraviruotais inicialais ir 18 žetonų).

Palaidojimai yra kapavietėse. Vienoje kapavietėje palaidotų individų skaičius įvairus, vidutiniškai nuo 6 iki 10. Duobių gylis įvairus. Vidutiniškai kariai laidoti 1,5–1,8 m gylyje.

Kapinėse laidoti nuo sužeidimų mirę ligoninėje bei žuvę mūšio lauke kariai, o taip pat ligoninės personalas. Pagal archyvinius

XVIII pav. Grumblių kapinynas. Kapas 1. *A. Skrupskelio nuotr.*
Fig. XVIII. Grumbliai cemetery; grave 1.